

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти**

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 8 від «30» 06 2021 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ
ШКОЛИ/
PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2021

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: І. М. Овдієнко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, протокол № 14 від 15 березня 2021 р.

Рецензенти: Н. Д. Гординя, заступник директора Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування Київської обласної державної адміністрації
І. М. Зварич, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу

**ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ /
PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» призначена для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти КНТЕУ галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації «Прикладна лінгвістика (лінгводидактика, англійська мова)».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки магістрів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» є підготовка професійно компетентного, гуманістично зорієнтованого фахівця з високим рівнем психологічної та педагогічної грамотності, як важливої складової його професійної культури в питаннях вищої освіти та вищої школи в Україні із властивим глибоким розумінням загальних принципів та методів психологічних наук, застосування їх у власних дослідженнях у сфері психології загалом та у викладацькій практиці зокрема.

Завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» є:

- аналіз закономірностей функціонування системи вищої освіти і її складових (освітній процес, управління, викладач, здобувач вищої освіти тощо);
- опанування системою знань про закономірності процесу навчання й виховання студентів, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів;
- основи управління освітнім процесом у закладі вищої освіти;
- прогнозування перспектив розвитку вищої освіти в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір;
- форми, методи і засоби формування особистості майбутнього фахівця;
- професійно-педагогічну діяльність викладача закладу вищої освіти усвідомлення психологічних закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців.

Предметом вивчення дисципліни є педагогічні закономірності й засоби організації та здійснення освітнього процесу (самоосвіти, навчання, виховання, самовиховання), розвитку (саморозвитку) і професійної підготовки студентів до певного виду діяльності й суспільного життя.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знати і розуміти:

- систематичні та ґрунтовні знання із суміжних спеціальностей (філософія науки, логіка, емпіричні методи у наукових дослідженнях));
- основні теоретичні положення основ педагогіки і психології.

Уміти:

- застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, оброблення, аналізування та використання інформації з різних джерел.

Формування суджень:

- зрозуміло та однозначно доносити власні висновки, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, фахівцям їх професійних послуг;
- застосовувати базові навички комунікації професійного та суспільного контексту;
- вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Педагогіка і психологія вищої школи», як обов'язкова компонента освітніх програм, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

- ✓ *Прикладна лінгвістика (лінгводидактика, англійська мова)
(ОС магістр, 2021 рік набору)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1)	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	1-12
2)	Здатність бути критичним і самокритичним	6, 7, 9, 11, 12
3)	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	1-12
4)	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	4, 5, 6, 7, 12
5)	Здатність працювати в команді та автономно	1-12
7)	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	1-12
9)	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	1, 4, 7, 8
11)	Здатність проведення досліджень на належному рівні	4, 5, 6
12)	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	1, 4, 5, 6, 7, 12
13)	Здатність до конструктивної взаємодії з іншими	1, 4, 11, 12

	<i>людьми, незалежно від їх походження та особливостей</i>	
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
2)	Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства	1, 3, 4, 5
6)	Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань	3, 4, 5, 6
7)	Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень	3, 4, 5, 6, 7, 12
8)	Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату	4, 5, 6, 12
10)	<i>Здатність застосовувати сучасні підходи до викладання іноземної мови, усвідомлюючи принципи та методи, що використовуються у процесі викладання мови і розуміючи специфіку організації навчального процесу з урахуванням пізнавальних інтересів, потреб та індивідуальних особливостей студентів</i>	4, 5, 6, 12
11)	<i>Здатність застосовувати новітні інформаційні технології та інтерактивні методи навчання</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8
12)	<i>Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації протягом педагогічної діяльності</i>	7, 8, 9, 10, 11
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1)	Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення	1-12
2)	Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами	1-12
3)	Застосовувати сучасні методикі і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі	5, 6, 7, 8, 12
4)	Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і	1, 2, 3, 9

	непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування	
5)	Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня	9, 10, 11, 12
6)	Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації	5, 6, 7, 8, 12
8)	Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства	1, 2, 5
9)	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації	1, 2, 3, 9
13)	Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються	4, 5, 6
15)	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу	4, 5, 6
16)	Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	4, 5, 6
18)	<i>Належно використовувати відповідне програмне забезпечення у процесі викладання</i>	4, 5, 6, 7, 12
19)	<i>Володіти методикою викладання іноземних мов для ефективної педагогічної діяльності</i>	7, 8, 11, 12

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Загальні основи педагогіки вищої школи

Тема 1. Загальні основи педагогіки і психології вищої школи.

Тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття

Місце педагогіки і психології вищої школи в системі педагогічних наук.

Зв'язок педагогіки і психології вищої школи з іншими науками.

Методологічні аспекти педагогіки і психології вищої школи. Методологія педагогіки і психології вищої школи у світлі сучасної парадигми науки.

Поняття про цілісний педагогічний процес. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Категорії педагогіки і психології вищої школи. Методи педагогіки і психології вищої школи.

Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Принципи діяльності освітніх закладів.

Стан і тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття. Болонський процес. Пріоритетні напрями реформування та модернізації вищої освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 2. Історія становлення і розвитку вищої школи й освіти в Україні та зарубіжних країнах

Братства: їх і значення в розвитку української вищої школи XVI – XVII ст. Класичні університети України періоду нової та новітньої історії. Українська вища школа доби Центральної Ради. Час Гетьманату (два «загублених» університети і два "забуті" президенти Української Академії наук). Польська політика утравізму в освіті. Вища школа періоду радянської влади. Українська вища школа в зарубіжних країнах.

Сучасна система вищої освіти в зарубіжних країнах (на прикладах Великої Британії, Китаю, Німеччини, США, Японії).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 8

Інтернет – ресурси: 12-15

Розділ 2. Педагогічний процес у вищій школі. Теорія навчання і виховання

Тема 3. Сутність процесу навчання у вищій школі, його принципи

Навчальний процес як система організаційних і дидактичних заходів по реалізації мети і змісту навчання на певному освітньому або кваліфікаційному рівні. Принципи навчання у вищій школі: гуманізації, природовідповідності, культурної відповідності, демократизації, активності та самостійності, диференційованого та індивідуального підходу, послідовності викладання, науковості, наочності, зв'язку теорії з практикою

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 4. Навчально-пізнавальна діяльність студентів

Студент як суб'єкт педагогічного процесу і власної навчально-професійної діяльності. Навчальна діяльність студентів. Студент як доросла людина, що навчається. Андрагогіка та її принципи.

Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Пізнавальні процеси як механізми психічного відображення. Облік індивідуальних особливостей стилю мислення студентів, діагностика способів збору інформації та вибір методів навчання виходячи з особливостей мотивації до виконання навчальних завдань. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 8, 9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 5. Методи і форми навчання у закладі вищої освіти

Нові вимоги до методів навчання за умов НТР і соціального прогресу. Визначення методів навчання у вузі, структура об'єкта методів навчання. Різні класифікації методів навчання. Методи науки і методи навчання у вищій школі. Характеристика окремих методів (бесіда, дискусія, лекційний метод, робота з книгою, демонстрація, вправа, лабораторний метод, практичний метод, ігрові методи тощо).

Лекція як організаційна форма. Види лекцій та їх характеристика. Діяльність викладача і студентів на лекційному занятті. Організація навчання на семінарському занятті. Види семінарських занять і методика їх проведення. Практичне, лабораторне заняття, індивідуальне заняття як організаційні форми навчання у вищій школі. Характеристика діяльності викладача і студентів на цих заняттях. Консультація, особливості її організації у вищій школі. Програми та робочі програми навчальної дисципліни. Види спілкування та їх вплив на ефективність навчання

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 6. Види і сучасні технології навчання у вищій школі

Сутність видів і технологій навчання. Проблемне навчання: проблемна ситуація і проблема, етапи вирішення проблеми, способи створення проблемної ситуації, методи проблемного навчання. Програмоване навчання, його характеристика, види програм. Діяльність викладача по активізації навчання. Характеристика активних методів навчання у вищій школі та їх застосування. Модульно-рейтингова технологія навчання. Засоби групового навчання. Інформаційні технології навчання. Дистанційне навчання.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5
Додатковий: 7, 8
Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 7. Організація самостійної роботи студентів і контроль результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів-філологів

Сутність і значення самостійної роботи студентів. Види самостійних робіт і педагогічне керівництво ними. Організаційні форми самостійної роботи. Труднощі їх проведення. Основні умови успішності самостійної роботи студентів.

Сутність, функції та зміст контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Основні принципи контролю та оцінки знань, умінь, навичок. Види, методи і форми контролю, шляхи їх удосконалення. Критерії і норми контролю результатів діяльності студентів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5
Додатковий: 6, 9
Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 8. Основні напрями виховання студентської молоді. Методи і форми виховання у вищому закладі освіти

Виховна система навчального закладу: компоненти, типи, критерії ефективності. Цілі і сутність виховання у вищій школі. Визначення метода, прийому, засобу виховання. Класифікація методів виховання, їх характеристика. Форми виховання студентської молоді та їх види. Особливості студентського колективу. Діяльність викладача вищої школи, куратора групи з становлення і розвитку колективу студентів

Виховання і розвиток особистості, психолого-педагогічна характеристика студентського віку. Самовиховання і перевиховання. Закономірності і принципи виховання у вищих закладах освіти. Зміст та види виховання у закладі вищої освіти (розумове, моральне, трудове, правове, громадянське, екологічне та ін.). Критерії вихованості студентів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5
Додатковий: 6, 8
Інтернет – ресурси: 12-15

Розділ 3. Загальні основи психології вищої школи

Тема 9. Психологія вищої школи як наука: предмет, завдання та мета психологічних досліджень

Психологія вищої школи як галузь психологічної науки: предмет, основні категорії, завдання, зв'язок з іншими галузями психологічних знань. Основи наукового педагогічного дослідження. Принципи, методи та методики психологічних досліджень. Етика дослідника. Дослідницькі вміння викладача вищої школи

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 10. Психологія особистості студента. Психологічні особливості студентського віку

Психологія особистості студента. Поняття і структура особистості в психології. Особистість і діяльність. Потреби і мотиви. Емоційно-вольова сфера особистості. Темперамент і характер. Здібності. Розвиток особистості студента у процесі навчання і виховання. Рушійні сили, умови і механізми розвитку особистості. Особистість і колектив. Типологія особистості студента.

Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Суперечливості та кризи студентського віку. Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації особистості студента як фахівця. Адаптація студента до навчання у вищій школі, її види та умови ефективності. Типологічні особливості сучасних студентів. Психологія студентської групи. Психологічні особливості студентського самоврядування.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-9

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 11. Психологія особистості викладача. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи

Викладач вищого навчального закладу як організатор освітнього процесу. Особистість викладача у освітньому процесі та її компоненти. Структура педагогічних здібностей. Педагогічна діяльність і її психологічна характеристика. Готовність до педагогічної діяльності. Проблема стилів педагогічної діяльності. Самовиховання викладача. Взаємодія суб'єктів освітнього процесу.

Характеристика професії викладача та науково-педагогічного персоналу ЗВО. Сутність діяльності викладача як управління навчально-пізнавальним і професійним становленням студентської молоді. Складові частини професійно-педагогічної діяльності: діагностика, прогнозування, проектування, управління, організація, контроль та корекція. Педагогічна культура викладача закладу вищої освіти. Сучасні вимоги до викладача ЗВО. Професійна компетентність викладача ЗВО та її складові. Професійна усталеність викладача вищої школи. Мотиваційний, емоційний, особистісний й професійно-педагогічний компоненти.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 8, 9, 10, 11

Інтернет – ресурси: 12-15

Тема 12. Психолого-педагогічна майстерність та умови ефективної взаємодії викладача ЗВО

Педагогічна майстерність. Поняття педагогічної майстерності. Елементи педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, здібності до педагогічної діяльності. Педагогічна ситуація і педагогічна задача. Самовиховання викладача. Педагогічна техніка викладача.

Поняття педагогічної техніки. Внутрішня техніка викладача. Синтез педагогічного оптимізму, впевненість у собі як викладачі, відсутність страху перед студентами, уміння володіти собою, відсутність емоційного напруження, наявність вольових якостей (цілеспрямованості, самовладання і рішучості). Зовнішня техніка викладача.

Педагогічна взаємодія як сутнісна характеристика освітнього процесу у вищій школі. Види педагогічних взаємодій (відносин): педагогічні (відносини викладачів і студентів); взаємні (відносини "студент-студент"); предметні (відносини з предметами матеріальної культури); ставлення до самого себе. Методика контактної взаємодії як технологія забезпечення контакту. Техніки взаємодії у процесі аналізу проблеми та пошуку її вирішення. Прийоми педагогічної взаємодії.

Психологічна характеристика педагогічної взаємодії. Стратегії та стилі педагогічної взаємодії. Характеристика навчально-педагогічного співробітництва. Співробітництво як сучасна тенденція розвитку вищої школи. "Бар'єри" в педагогічній взаємодії, спілкуванні та навчально-педагогічній діяльності. Протириччя і конфліктні ситуації в педагогічній взаємодії, їх функції, види та засоби її регулювання. Особливості педагогічного конфлікту. Умови запобігання та шляхи вирішення педагогічного конфлікту у взаєминах викладачів і студентів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 10, 11

Інтернет – ресурси: 12-15

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Немченко С. Г. Педагогіка вищої школи : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / С. Г. Немченко, О. Б. Голік, О. В. Лебідь. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2014. – 534 с.

2. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. / Л. В. Барановська. – К. : НАУ, 2015. – 240 с.

3. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. – Харків : НФаУ, 2019. – 248 с.

4. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи [Текст] [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – вид. 3-тє, випр. і допов. – Київ : Каравела, 2011. – 359 с.

5. Туркот, Т. І. Педагогіка вищої школи [Текст] [Текст] : навч. посіб. для студ.вищ. навч. закл. / Т. І. Туркот. – Київ : Кондор, 2011. – 626 с.

Додатковий:

6. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

7. Ортинський, В. Л. Педагогіка вищої школи [Текст] [Текст] : навч. посіб. для студ.вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 472с.

8. Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 466 с.

9. Психологія вищої школи [Текст] [Текст] : програма та робоча програма / авт. М.С. Корольчук, Л.Ф. Вербицька; КНТЕУ, Каф. психології. – 782/11 [замовл.]. – Київ : КНТЕУ, 2011. – 42 с.

10. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. – Харків : ХНПУ, 2021. – 90 с.

11. Семиченко В.А. Плекаємо педагогічну майстерність: [навчальний посібник] / В.А.Семиченко, О.С.Снісаренко, О.В.Брюховецька, А.Ш.Кудусова. - Вінниця: Планер, 2010. - 674с

Інтернет – ресурси:

12. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2010. – 200 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: 9. http://pidruchniki.ws/16170701/pedagogika/vstup_do_pedagogichnoyi_profesiyi_-_meshko_gm

13. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2011. – 628 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: 22. http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti

14. Філоненко М. Психологія спілкування: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-163.html>

15. http://infopedagog.blogspot.com/2009/01/blog-post_143.html
педагогіка ВШ

* курсивом виділено джерела, які наявні в бібліотеці КНТЕУ

